

Dohányzási szokások az Európai Unió országaiban

Az Eurobarometer felmérésről

A dohánytermékek fogyasztása továbbra is a leginkább elterjedt elkerülhető egészségkockázatok közé tartozik az Európai Unióban: a dohányzás mintegy 700.000 halálesetért felelős évente. A dohányzók 50%-a idő előtt hal meg, ez átlagosan 14 életévnyi veszteséget okoz. Emellett a dohányosok nagyobb valószínűséggel szenvednek a káros egészséghatások következményeitől is, beleértve a szív- és érrendszeri, a légzőszervi és a daganatos megbetegedéseket.

Mindezek alapján az Európai Unió 2003 óta rendszeresen felméri és figyelemmel kíséri az európai lakosok dohányzással kapcsolatos attitűdjét az ún. Eurobarometer felmérések keretében. A felmérés sorozat 2003-ban indult, azóta 2006-ban, 2009-ben, 2012-ben is történtek adatfelvételek. A legutóbbi felmérés adatfelvétele 2014 végén zajlott, az eredményeket idén májusban publikálta az Európai Bizottság a 2015. évi Dohányzásmentes Világnaphoz kapcsolódóan. A kérdőíves felmérés során közel 28 ezer (a magyarországi minta nagysága: 1057 fő), különböző társadalmi és demográfiai csoportokhoz tartozó európai lakost kérdeztek meg a kérdezőbiztosok az EU 28 tagállamában, az Eurobarometer felmérések kapcsán alkalmazott módszertant – kérdőíves interjú módszer - alapul véve.

A felméréssorozat legfontosabb célja – a prevalencia adatok begyűjtése mellett - a dohányosok számának csökkentésére irányuló intézkedések beazonosítása.

A felmérés számos kérdéskört monitoroz, így többek között:

- a dohánytermékek és az e-cigaretta fogyasztásának prevalencia értékeit;
- a dohányzás megkezdésének életkorát, a fiatalok dohányzásának főbb jellemzőit;
- a fogyasztott dohánytermékek típusait;
- a dohányzásról való leszokás tendenciáit;
- az e-cigaretttával kapcsolatos attitűdöket és a használat jellemzőit;
- a dohányfüstnek való kitettség mértékét a munkahelyeken és a nyilvános helyeken.

A felmérés előzményei

A 2012-es Eurobarometer adatai alapján az európai lakosság 28%-a vallotta magát dohányzónak, míg 51%-uk sohasem dohányzott, további 21%-uk korábban már leszokott a dohányzásról. Az előző (2009. évi) adatfelvétel eredményeihez képest nem mutatkozott szignifikáns különbség az európai dohányzási trendekben. A nemi bontásokat tekintve 2012-ben a dohányzó nők aránya 24%, míg a dohányzó férfiaké 32% volt az Európai Régióban. Az életkori bontás alapján elmondható, hogy az dohányosok legnagyobb része (37%) a 25-39 év közötti korcsoportba tartozók közül került ki.

Ugyanezen európai felmérés adataiból kitűnik az elszívott cigarettamennyiség vizsgálatával kapcsolatban, hogy a legtöbb dohányos (46%-uk) 11-20 szálát, 29%-uk 6-10

szálat szívott el naponta, míg 9%-uk napi 21 szálnál is többet fogyasztott. Így az EU dohányzó lakossága naponta átlagosan 14,2 szál cigarettát szívott el 2012-ben.

A 2014. évi Eurobarometer felmérésének adatai

A 2014. évi felmérés legfrissebb adatai alapján - 2012-höz viszonyítva - két százalékkal, azaz 28%-ról 26%-ra csökkent a dohányzók (ide értve a cigaretta, szivar, szivarka, pipa használókat, de az e-cigaretta használók nincsenek benne ebben a kategóriában) aránya az Európai Unióban. Azok aránya, akik sohasem dohányoztak életük során 54% volt, ebben 3 százalékpontnyi emelkedés volt tapasztalható a 2012-es adatokhoz képest. A használt dohánytermékek típusai alapján megállapítható, hogy a dohányzók nagy többsége (74%) dobozos cigarettát, 24%-uk kézzel sodort cigarettát fogyaszt napi rendszerességgel.

A nemi bontások alapján elmondható, hogy a megkérdezett férfiak 31%, a nők 22%-a dohányzik rendszeresen. A korcsoportos adatokból az látszik, hogy a rendszeres dohányosok zömmel a középkorú, 25-39 (33%) és a 40-54 évesek (34%) közül kerülnek ki. Az előző felméréshez viszonyítva, a legnagyobb arányban a 15-24 éves korosztály körében csökkent a dohányzók aránya: 29-ről 25%-ra.

Az egyes országok közötti különbségek is markánsan kirajzolódtak a felmérés eredményeiből: a legtöbben az EU déli országaiban dohányoznak, pl. a görögök 38%-a, a bolgárok 35%-a dohányzik rendszeres jelleggel. Ezzel szemben Finnországban az ott élők 19, míg Svédországban 11%-uk dohányos.

A felmérés az elektronikus cigarettákkal kapcsolatos ismereteket és attitűdöket is vizsgálta. A 2 évvel korábban mért 7%-os kipróbálási arányhoz képest 2014-ben az európaiak 12%-a próbálta már ki az e-cigarettát, 2%-uk rendszeresen használja is, továbbá az is kiderült az eredményekből, hogy több mint kétharmaduk a dohányzásról való leszokás céljából próbálta ki és használta az e-cigarettát (ez azonban csak 14%-uknak sikerült).

A rendszeresen dohányzók túlnyomó része (53%) 15 és 18 éves kora között kezdett el dohányozni. Az átlagos európai dohányos 17,6 éves, amikor először rágyújt, döntő többségük (83%) dobozos cigarettára gyújt rá először életében. A megkérdezett dohányosok többsége (60%) megpróbált már leszokni élete során a dohányzásról, ezen belül 19 %-uk az elmúlt évben is tett már erre kísérletet. A leszokni vágyók mintegy kétharmada segítség nélkül próbálta abbahagyni a dohányzást, de csak minden ötödik embernek sikerült végleg felhagynia a dohányzással.

A dohányfüstnek való kitettségére és a passzív dohányzásra vonatkozó kérdések alapján kiderült, hogy munkahelyükön (27%) és vendéglátóhelyeken (bárok: 25%, éttermek: 12%) egyre kevesebben vannak kitéve a dohányfüst ártalmainak: 2-3 %-kal csökkentek ezek az arányok az előző felmérés adataihoz viszonyítva.

Hazai helyzetkép az Eurobarometer legfrissebb felmérése alapján

Az elmúlt évtized távlatából vizsgálva a hazai dohányzási helyzetképet elmondható, hogy európai összehasonlításban a dohányzás elterjedtsége tekintetében Magyarország sokáig nagyon kedvezőtlen pozícióban állt. A 2005-ös Eurobarometer adatai alapján hazánk az első 10 ország között szerepelt az európai összesítésben a naponta dohányzók számarányát (30%) tekintve, 3 százalékponttal meghaladva a 25 EU tagország átlagát (27%), de a 2012. évi Eurobarometer adatai is hasonló eredményeket mutattak: a hazai lakosság 32%-a dohányzott az előző felmérés idején. A legfrissebb, 2014-es adatfelvétel alapján hazai lakosok 30%-a dohányzik, ami 2 százalékponttal kevesebb a 2012. évi adathoz képest és 4 százalékponttal haladja meg az EU átlagot.

A használt dohánytermékek típusai alapján a dohányzók nagy többsége (61%) dobozos cigarettát, 37%-uk kézzel sodortat fogyaszt napi rendszerességgel. Az elektronikus cigaretta használatával kapcsolatban elmondható, hogy 2014-ben a hazai válaszadók 7%-a próbálta már ki az e-cigarettát.

A nemi bontások tekintetében az derül ki, hogy a megkérdezett férfiak 38%, a nők 23%-a dohányzik rendszeresen. A korcsoportos adatokból jól látszik, hogy a rendszeres dohányosok zömmel a középkorú, 25-39 (41%) és a 40-54 évesek (39%) közül kerülnek ki. A rendszeresen dohányzók túlnyomó része (59%-uk) 15 és 18 éves kora között kezdett el dohányozni. A megkérdezett dohányosok többsége (55%) megpróbált már leszokni élete során a dohányzásról, ezen belül 17%-uk az elmúlt évben is tett már erre kísérletet.

A dohányfüstnek való kitettségére és a passzív dohányzásra vonatkozó kérdések alapján kiderült, hogy munkahelyükön (30%) és vendéglátóhelyeken (bárok: 9%, éttermek: 5%) egyre kevesebben vannak kitéve a dohányfüst ártalmainak.

A felmérés „reklámozás és promóció” kérdésblokkjának kérdéseire adott válaszok alapján pozitív tendenciaként jelentkezett, hogy a megkérdezettek 74%-a (EU-s átlag: 56%) az elmúlt 1 évben nem találkozott dohánytermék reklámmal (e-cigaretta esetében ez az arány 81%, míg az EU-s átlag: 57%).

További információk a felmérésről:

A felmérésről és az előzményekről:

http://ec.europa.eu/health/tobacco/eurobarometers/index_en.htm

A felmérés részletes eredményeit bemutató záró tanulmány:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_429_en.pdf

A felmérés eredményeinek összefoglaló tanulmánya:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_429_sum_en.pdf

A felmérés hazai eredményeinek összegző ténylapja:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_429_fact_hu_en.pdf